

Til: Brenna Tonje Dato: 14. juni 2023
Fra: Juridisk avdeling Saksnr.: 23/3106-
Kopi: Saksbehandler: [REDACTED]

Habilitetsvurdering

JUSS har foretatt en vurdering av statsråd Tonje Brennass habilitet i saker som berører Frode Elgesem.

Vår vurdering er at statsråden ikke er inhabil i slike saker.

Bakgrunn

Statsråden har bedt om en vurdering av sin habilitet i saker som berører Frode Elgesem. Elgesem er styreleder i Raftostiftelsen, som mottar tilskudd fra KD. Elgesem er også nylig oppnevnt av departementet som styremedlem i Wergelandsenteret.

Statsråden har beskrevet forholdet slik: Statsråden samarbeidet med Frode Elgesem i etterkant av terrorhendelsen 22. juli 2011. Frode Elgesem var da advokat for Arbeiderpartiet, og Brenna var generalsekretær i AUF. Elgesem bistod AUF med flere forskjellige juridiske saker etter 22. juli. Elgesem var i 2011 og 2012 bistandsadvokat for AUF i 22. juli-saken og én av tre koordinerende bistandsadvokater. Brenna og Elgesem samarbeidet tett i perioden.

Statsråden har opplyst at de i perioden etter dette har forsøkt å møtes til middag en gang i året. Det har vært få deltakere på disse middagene, som regel tre personer. Elgesem og hans kone var til stede i Brennass bryllup i 2022, sammen med ca. 120 andre. Elgesem hadde et innslag på Brennass utdrikningslag (quiz). Brenna lånte Elgesems hage i forbindelse med utgivelsen av hennes bok om 22. juli, som på grunn av relasjonen til tema for boken var naturlig. Hun ville ikke lånt hagen til for eksempel en bursdag. Statsråden har opplyst at de ikke har spesielt personlige samtaler, men at de diskuterer samfunnsspørsmål. De har ikke felles omgangskrets, men jobbet tett sammen i en periode og har opprettholdt bekjentskapet etter det. Hun beskriver det ikke som et nært vennskap, og de deler ikke personlige opplysninger. De sender hverandre sjelden meldinger.

Forvaltningslovens regler

Spørsmålet om habilitet skal vurderes etter reglene i fvl. kapittel II. Statsråder i egenskap av departementsleder anses i denne sammenheng som offentlige tjenestemenn etter fvl. § 2 første ledd bokstav d. Forvaltningsloven § 6 bestemmer når inhabilitetsgrunner foreligger:

§ 6 (*habilitetskrav*)

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

- a. når han selv er part i saken;
- b. når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;
- c. når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;
- d. når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;
- e. når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, et samvirkeforetak, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.

Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.

Vurdering

Det foreligger ikke direkte inhabilitet i saken etter forvaltningsloven § 6 første ledd.

Spørsmålet er om statsrådets vennskap med Frode Elgesem må regnes som «andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til» statsrådets «upartiskhet» i forberedelsen eller avgjørelsen av saker som berører ham, jf. forvaltningsloven § 6 annet ledd.

Ved denne vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelse i saken kan medføre «særlig fordel, tap eller ulempe» for tjenestemannen selv eller noen han har «nær personlig tilknytning til». Bestemmelsen åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering av om en person har en slik tilknytning til en konkret sak at dette kan svekke tilliten til at vedkommende vil behandle saken på en nøytral måte. Der det foreligger flere relevante tilkynningsforhold, må disse vurderes samlet. I lovens uttrykk «egnet til å svekke tilliten»

ligger at det ved habilitetsvurderingen må legges vekt på hvordan forholdet fremstår utad. Dette innebærer blant annet at man kan anses inhabil selv om det særegne forholdet reelt sett ikke vil påvirke vedkommendes behandling av saken.

«Nær personlig tilknytning»

Lovavdelingen har i en rekke saker uttalt seg om når en tilknytning gjennom vennskap regnes som «særegne forhold» som kan føre til inhabilitet etter forvaltningsloven § 6 annet ledd. Lovavdelingen har uttrykt dette på følgende måte¹:

«Det er antatt både i teori og ved praktiseringen av forvaltningslovens inhabilitetsregler at det som utgangspunkt skal mye til før vennskap i seg selv fører til inhabilitet. Noe upresist kan en si at det bare er nært vennskap og skarpt og direkte motsetningsforhold som i seg selv fører til inhabilitet etter § 6 annet ledd. Vanlig godt bekjentskap og samarbeid leder ikke til inhabilitet.»

Sivilombudet har uttalt at «[u]tgangspunktet er at det må foreligge et spesielt godt og personlig vennskskapsforhold» for at vennskapet skal begrunne inhabilitet².

Statsråden og Elgesem samarbeidet tett i etterkant av 22. juli 2011, og har i ettertid opprettholdt bekjentskapet ved å treffes ca. en gang per år. Selv om forholdet utenfra kan ses på som et godt bekjentskap eller et vennskap, mangler det ut fra beskrivelsen det personlige aspektet som er definerende for de gode og nære vennskap. Vi kan ikke se at beskrivelsen av relasjonen mellom statsråden og Elgesem tilsier at det foreligger en slik «nær personlig tilknytning» mellom statsråden og Elgesem at det er tale om et særegent forhold i lovens forstand.

Det er derfor ikke nødvendig å gå videre med en vurdering av om tildeling av midler til Raftostiftelsen og oppnevning som styremedlem utgjør en «særlig fordel, tap eller ulempe» for Elgesem.

Konklusjon

Statsråd Tonje Brenna er ikke inhabil i saker som berører Frode Elgesem.

¹ JDLOV-2000-8596B og senere saker

² SOMB-2009-32 og SOMB-2013-1263

MS

14.06.2023 11:02

Til godkjenning [redacted] 14.06.2023 11:03

Som avtalt med depräden. OBS: Brenna står som mottaker på notatet.

MS

14.06.2023 11:17

Videresend for godkjenning [redacted] 14.06.2023 11:17

MS

14.06.2023 12:22

Nygård Hege

Videresend for godkjenning HENY 14.06.2023 12:22

ok

MS

14.06.2023 16:25

Gisholt Dag Thomas

Til politisk ledelse DTG 14.06.2023 16:25

ok, jf. dialog

MS

16.06.2023 17:03

Brenna Tonje

Fra politisk ledelse TOB 16.06.2023 17:03

Takk for vurderingen

Jeg har de siste dagene tenkt nøye igjennom min relasjon til, og kontakt med, Frode Elgesem.

3. mars i år fikk jeg en sms om en søknad fra Raftostiftelsen, hvor Elgesem selv nevnte spørsmålet om habilitet.

I tillegg omtalte jeg ham som en "god venn" i min samtale med departementsråden i forbindelse med at jeg tiltrådte.

Kjernen i vår relasjon har sitt utspring i at vi jobbet tett sammen etter 22 juli.

Min vurdering er at båndene vi har knyttet etter noe så traumatisk, over tid, er så sterke at jeg vurderer at jeg er inhabil ovenfor Elgesem.

MA

19.06.2023 07:35

Fjellhaug Anne Kari

Videresend fra pol.led AKF 19.06.2023 07:35